

FUB

Till Nils Hertzberg
Kanslichef
Digitaliseringsrådet

Stockholm, den 24 juni 2020

Hej!

Vi har fått ditt namn från Tim Käll på regeringskansliet som föreslår att vi kontaktar dig med anledning av regeringsuppdraget ”att kartlägga och analysera erfarenheter kopplade till den digitala omställning som ägt rum med anledning av utbrottet av Covid-19.”

Vi på Riksförbundet FUB, Svenska Downföreningen och Autism- och Aspergerförbundet ser hur väldigt många i våra målgrupper (barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning (IF)/autism) har fått det än mer tufft under pågående pandemi p.g.a. bristande digital delaktighet. Det handlar bland annat om elever i gymnasiesärskolan och personer som har LSS-insatser som t.ex. daglig verksamhet och bostad med särskild service för vuxna.

På allt för många gymnasiesärskolor och LSS-verksamheter kan man knappast prata om ”coronakrisens inverkan på den digitala omställningen” - helt enkelt för att så gott som ingen digital omställning har skett. Krisen har nämligen blottat något som våra organisationer har lyft i flera år – d.v.s. den stora digitala klyftan som utestänger personer med diagnoserna intellektuell funktionsnedsättning (IF) och autism.

Det finns flera förklaringar till varför denna klyfta inte minskar, trots att omvärlden blir allt mer digital och många anpassade lösningar finns som kan öppna dörren till den digitala världen för personer med IF/autism.

Rapporten *Svenskarna med funktionsnedsättning och internet 2019* (SMFOI)¹ (finansierad av PTS) har identifierat ”*några starka sådana påverkansfaktorer som tycks öka risken för digitalt utanförskap*”. Personer med IF/Autism finns i ett flertal av riskgrupperna:

- gått i särskolan.
- är sysselsatt i daglig verksamhet.
- bor i ett särskilt boende.
- är arbetslös.
- har aktivitetsersättning.
- har ingen eller låg inkomst.
- är man.

¹ <https://www.pts.se/sv/dokument/pm2/2020/rapporten-svenskarna-med-funktionsnedsattning-och-internet-2019-smfoi/>

- har hög ålder.

- slutade skolan tidigt.

- får hjälp av någon annan att utföra vardagssysslor.

Vidare konstaterar rapporten:

“De samhällsfinansierade institutionerna lyckas inte med digital inkludering.

Särskolan, Dagliga verksamheter, Särskilda boenden och försörjningsformen Aktivitetsersättning tycks med nuvarande utformning, kompetenser och resurser inte klara av att ge de personer som finns i dessa verksamheter förutsättningar för att vara digitala medborgare. Till viss del är det samma personer som blir drabbade av detta. Den som har gått i särskolan hamnar ofta i dagliga verksamheter och i särskilda boenden. Men särskilt personer i aktivitetsersättning kan ha ganska skiftande bakgrunder och svårigheter.

Detta utanförskap etableras i unga år och riskerar att bli livslångt. Få personer i dessa grupper lyckas göra en övergång till arbete. Och ett helt liv utan arbete innebär ett liv med mycket låga inkomster. Personer i denna situation kan ha svårt att ha råd att hålla sig uppdaterade med den utrustning, de abonnemang och de tillbehör man behöver för att vara digitala. Sannolikt har många därför äldre utrustning. De kan vara beroende av att få stöd av anhöriga för att köpa utrustning eller att betala abonnemang. En mycket stor del av personerna med funktionsnedsättning redovisar låga inkomster.”

Under våren har vi sett hur ett flertal gymnasiesärskolor har valt att stänga, trots att de inte omfattades av regeringens rekommendation att stänga gymnasieskolor och högskolor. Men det har inte varit tal om någon välfungerande distansundervisning, helt enkelt för att särskolan aldrig har prioriterat digital kompetens – varken hos lärarna eller eleverna. (Värt att notera i sammanhanget att digital kompetens sedan juli 2019 är inskriven i förskolans läroplan.) Även Särvox/Lärvux och många folkhögskolor har stängt, och vi har fått in ett flertal rapporter om personal i gruppboenden som inte har klarat av att stötta de boende med den distansundervisning skolorna ändå i flera fall har försökt få till. Det kan handla om att internetuppkoppling saknas på boenden, att det inte finns dator/surfplatta att tillgå eller att personalen helt enkelt inte kan eller har tid.

Vad det gäller personer som omfattas av LSS, kan vi konstatera att för en stor del av dessa människor har vardagen fullständigt omkullkastats med stängda dagliga verksamheter, mycket begränsade eller obefintliga möjligheter till besök i gruppboenden, inställda stödinsatser såsom kontaktperson och ledsagare och vikarier som kommer och går.

Men p.g.a. den anmärkningsvärda kompetensbristen hos personal i LSS-boenden kring hur personer med IF och IF/autism kan bli digitalt delaktiga, har ytterst få verksamheter kunnat arbeta med att bryta människors växande isolering med hjälp av kognitivt tillgänglig IT och elektroniska kommunikationstjänster.

Energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman har uttalat en tydlig ambition med uppdraget att analysera den digitala omställningen, nämligen: ” Vi ska lära oss av erfarenheterna – både de positiva och de negativa - och utveckla politiken.” För att lyckas med den målsättningen anser vi att det är fullständigt nödvändigt att ta med erfarenheter och perspektiv kring bristande digital delaktighet under coronakrisen som har fokus på personer med intellektuell funktionsnedsättning/autism. Annars är risken stor att när krisen avtar, kommer den digitala exkluderingen som beskrivs i SMFOI-rapporten att fortsätta växa.

Våra organisationer bistår gärna utredningen med våra kunskaper, kontakter och erfarenheter!

Med vänlig hälsning

Harald Strand, Ordförande Riksförbundet FUB

Veronica Magnusson Hallberg, Ordförande Svenska Downföreningen

Ulla Adolfsson, Ordförande Autism- och Aspergerförbundet